

KRONIKA

1960 m. kovo 4 d. įvyko VVU Lietuvių kalbos mokslinio būrelio 150-asis susirinkimas.

Susirinkime dalyvavo ne tik būrelio nariai, bet ir svečiai, buvę būrelio nariai, iš LTSR Mokslų akademijos ir Vilniaus Valstybinio pedagoginio instituto.

Pranešimą apie kalbos būrelį ir jo istoriją padarė stud. A. Rosinas (III k.). Jis pažymėjo, kad būrelis įsisteigė 1946 m. kovo mėn. 2 d. (tai seniausias būrelis Universitete) ir per tą laiką išugdė nemažą būrį rimtų kalbos mokslo darbininkų.

Apie būrelio nuveiktą darbą papasakojo buvę jo pirmininkai bei nariai: J. Aleksandravičius, Vl. Grinaveckis, E. Šopaitytė-Grinaveckienė, J. Palionis, A. Sabaliauskas, B. Savukynas, V. Vitkauskas, Z. Zinkevičius ir kt.

1960 m. balandžio 11—16 d.d. vyko tryliktoji VVU studentų mokslinė konferencija, skirta Lietuvos TSR 20-mečiui pažymėti.

Kalbos mokslų sekcijoje (balandžio 12—13 d.d.) buvo perskaityti šie pranešimai: „Lietuvių kalbos mokslinio būrelio veikla tarybiniais metais“ (III k. stud. A. Rosinas, mokslinis vadovas doc. Z. Zinkevičius), „Kai kurių lietuvių kalbos žodžių geografija ir etimologija“ (III k. stud. A. Pupkis, mokslinis vadovas filol. m. kand. V. Urbutis), „Intarpiniai ir -sta-kamieniai veiksmažodžiai“ (IV k. stud. S. Kāraliūnas, mokslinis vadovas filol. m. kand. J. Kazlauskas), „Evonymus L., Frangula alnus Mill., Sambucus nigra L., Solanum Lulcamara L., Syringa vulgaris L. pavadinimai lietuvių kalboje“ (III k. stud. Č. Cemnolonskis, mokslinis

¹⁶ „Die Welt der Slaven“, Jg. III, Heft 2, Wiesbaden, 1958.

¹⁷ Iš bibliografinių šaltinių šios informacijos autoriui žinomi dar tokie E. Niemino darbai: Südestnisch *keru* und lettisch *ciezva*. — „Finnisch-ugrische Forschungen“, XXIX, Helsinki, 1946; Über die Ausdrücke für Norden und Abend im Baltisch-Slavischen. — „Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung“, Bd. 56, Heft 1—2, Göttingen, 1955; Die baltischen und ostseefinnischen Ausdrücke für Segel. — „Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung“, Bd. 72, Heft 3—4, Göttingen, 1955.

vadovas filol. m. kand. V. Urbutis), „Tikrinių vardų transliteracija iš prancūzų kalbos į lietuvių kalbą“ (III k. stud. R. Navickaitė, mokslinis vadovas v. d. R. Ramunienė), „Lietuvių leksikografijos laimėjimai tarybinės santvarkos metais“ (III k. stud. A. Girdenis, mokslinis vadovas filol. m. kand. V. Urbutis), „Šnekamosios kalbos kultūra“ (II k. stud. A. Prapiestis, mokslinis vadovas doc. J. Palionis), „Kai kurios Zarasų ir Kovarsko rajono rusų tarmių ypatybės“ (III k. stud. T. Nikitina ir II k. stud. A. Šapatjeva, mokslinis vadovas doc. V. Kostelnickis), „Apie mitologinių įvaizdžių perdavimą Šilerio baladės „Ibiko gervės“ vertimuose“ (III k. stud. A. Tytmonas, mokslinis vadovas v. d. E. Vengrienė), „Apie „Tarybinio studento“ kalbos klaidas“ (II k. stud. S. Jankauskaitė, mokslinis vadovas doc. J. Palionis).

Konferencijoje dalyvavo ir skaitė pranešimus svečiai iš kitų aukštųjų mokyklų: „Rusų kalbos sinonimikos žodyno sudarymas“ (II k. stud. N. Četvikina — Odesos Mečnikovo v. u-tas), „Būdvardžių darybos struktūra slavų ir baltų kalbose“ (V k. stud. V. Puntus — Kazanės Vladimiro Uljanovo—Lenino v. u-tas), „J. Baltušio „Parduotų vasarų“ romano sinonimika“ (IV k. stud. G. Klevickaitė — Šiaulių Valstybinis pedagoginis institutas), „Inagininko reikšmė lietuvių kalboje ir jo atitikmenys latvių kalboje“ (III k. stud. G. Litvina — Rygos Valstybinis P. Stučkos v. u-tas), „Lietuvių ir latvių kalbų būdvardžių reikšmė ir sintaksinės funkcijos (pagal V. Lacio „Žvejo sūnus“ romaną)“ (III k. stud. N. Štromane — Rygos Valstybinis P. Stučkos v. u-tas).

Stud. S. Karaliūnas ir Č. Cemnolonskis už skaitytus mokslinėje konferencijoje darbus buvo apdovanoti Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko v. universiteto Garbės raštais.

1960 m. balandžio 19 d. III k. stud. D. Skurkaitė ir IV k. stud. S. Karaliūnas skaitė pranešimus Rygos Valstybinio P. Stučkos v. universiteto studentų mokslinėje konferencijoje.

1960 m. gegužės 16—18 d.d. vyko Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko v. universiteto mokslo personalo mokslinė konferencija, skirta Lietuvos TSR 20-mečiui pažymėti.

Kalbos mokslų sekcijoje (gegužės 16 d.) buvo perskaityti šie pranešimai: „Keletas naujų duomenų baltų—slavų kalbų giminystės problemai“ — filol. m. kand. V. Mažiulis, „Rusų kalbos katedros darbas Vilniaus universitete 1944—1959 metais“ — filol. m. kand. L. Drotvinas, „Užsienio kalbų dėstymas senajame ir dabartiniame Vilniaus universitete“ — v. d. E. Vengrienė ir d. B. Kraužlienė.

1960 m. rugpiūčio 10 d. prof. J. Endzelynas laišku davė sutikimą versti į lietuvių kalbą jo veikalą „Senprūšu valoda“ („Senovės prūsų kalba“). Lietuvių kalbos mokslinio būrelio nariai šį veikalą jau baigė versti ir dabar ruošia spaudai. Tai bus jau antras veikalas, verstas iš latvių kalbos. 1957 m. būrelio nariai išvertė taip pat J. Endzelyno veikalą „Baltų kalbų garsai ir formos“.

1960 m. gruodžio 28 d. įvyko VVU Lietuvių kalbos katedros organizuota mokslinė konferencija, skirta įžymaus lietuvių kalbininko Jono Jablonskio 100 metų gimimo sukaktuvėms paminėti.

Konferencijoje buvo perskaityti šie pranešimai: „J. Jablonskis ir dabartinė lietuvių literatūrinė kalba“ — doc. J. Palionis, „J. Jablonskis — vertimų taisytojas“ — vyr. red. D. Urbas, „J. Jablonskio rankraštinis palikimas“ — stud. A. Pupkis.

Įdomių prisiminimų apie J. Jablonskio gyvenimą ir darbą papasakojo prof. J. Balčikonis, prof. B. Pranckus, prof. M. Račkauskas, prof. Z. Žemaitis, Kauno Politechnikos instituto vyr. dėst. Z. Kuzmickis.

Konferencijoje dalyvavo gausus svečių būrys iš LTSR Mokslų Akademijos, Vilniaus Valstybinio pedagoginio instituto, leidyklų ir kt. įstaigų.

E. Eidukaitienė

* * *

1960 m. balandžio 20—23 d.d. Vilniaus Valstybiniame pedagoginiame institute įvyko studentų Mokslinės draugijos XV jubiliejinė konferencija, skirta Tarybų Lietuvos XX metinėms. Lietuvių kalbos mokslų sekcijoje, dirbusioje balandžio 21 d. buvo perskaityti ir svarstyti šie pranešimai: „Priebalsių asimiliacijos reiškiniai lietuvių kalboje“ — stud. P. Petrauskaitė (mokslinis vadovas doc. E. Mikalauskaitė), „Žodžio galo balsynas Vidiškių tarmėje“ — stud. Z. Urbanavičiūtė (mokslinis vadovas filol. m. kand. Vl. Grinaveckis), „Keli vokalizmo bruožai Lyduokių tarmėje“ — stud. P. Katinaitė (mokslinis vadovas filol. m. kand. Vl. Grinaveckis), „Mokinių žodyno ugdymas V klasėje“ — B. Rokaitė (mokslinė vadovė vyr. dėst. L. Kadžytė).

Konferencijoje dalyvavo svečių iš Šiaulių pedagoginio instituto. ŠPI stud. Barauskaitė perskaitė pranešimą „Lietuvių kalbos mokytojo darbas su atsiliekančiais mokiniais“.

Vilniaus Valstybinio pedagoginio instituto dėstytojų mokslinė-ataskaitinė konferencija, skirta Tarybų Lietuvos XX metinėms, įvyko 1960 m. gegužės 24—27 d.d. Lietuvių kalbos sekcijoje buvo perskaityti ir išnagrinėti šie darbai: „Tarybinės lietuvių dialektologijos pasiekimai žemaičių tarmių tyrinėjimo srityje“ — filol. m. kand. Vl. Grinaveckis, „Iš A. Baranausko ryšių su rusų mokslininkais“ — vyr. dėst. V. Drotvinas, „Aktualesni rašybos mokymo klausimai mūsų respublikos mokyklose“ — vyr. dėst. L. Kadžytė, „Žemaitės raštų stilistinis panaudojimas mokykloje“ — vyr. dėst. B. Kalinauskas, „Iš lietuvių kalbos įvardžių darybos“ — vyr. dėst. K. Kuzavinis.

Rusų kalbos ir literatūros sekcijoje buvo perskaitytas vyr. dėst. Vl. Jovaišo pranešimas „Erdvės santykių reiškinys žodžių junginiais su prielinksniu *po* rusų kalboje“.

Užsienio kalbų sekcijoje buvo perskaityti šie pranešimai: „Užsienio kalbų dėstymo uždaviniai vidurinėje mokykloje vykdant įstatymą dėl mokyklos priartinimo prie gyvenimo“ — vyr. dėst. Br. Svecevičius, „Užsienio kalbų dėstymas vidurinėse ir aukštosiose mokyklose per dvidešimtį metų Lietuvos respublikoje“ — vyr. dėst. M. Chvasas, „Anglų kalbos nuo-

sakos ir jų dėstymas“ — filol. m. kand. Br. Piesarskas, „Būdvardžių substantivacija dabartinėje anglų kalboje“ — vyr. dėst. T. Rotomskienė.

1960 m. birželio mėn. vyko Vilniaus aukštųjų mokyklų studentų mokslinių darbų apžiūra, kuriai buvo pristatyta 10 VVPI SMD Lietuvių kalbos būrelio darbų. B. Rokaitės darbas „Mosėdžio tarmės fonetika“ buvo įvertintas Lietuvos TSR Ministrų Tarybos Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo komiteto Pirmojo laipsnio diplomu ir premija, antrąją vietą gavo J. Ilkevičiūtės darbas „Musteikos tarmė“.

1960 m. liepos mėn. 5—26 d.d. Šilalės ir Varnių rajonuose dirbo VVPI Lietuvių kalbos ir literatūros fakulteto dialektologinė ekspedicija, kurioje dalyvavo 29 studentai. Ekspedicijai vadovavo filol. m. kand. Vl. Grinaveckis. Aprašyta minėtųjų rajonų tarmė pagal „Lietuvių kalbos atlaso medžiagos rinkimo programą“, užrašyta nemaža vietovardžių, o taip pat ir tautosakos. Surinktoji medžiaga perduota Lietuvos TSR Mokslų akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Kalbos, istorijos ir dialektologijos sektoriui.

1960 m. gruodžio mėn. 2—3 d.d. Lietuvos TSR Mokslų akademijoje vyko X respublikinis dialektologinis pasitarimas, kurį organizavo Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Kalbos istorijos ir dialektologijos sektorius, Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko vardo universiteto ir Vilniaus Valstybinio pedagoginio instituto Lietuvių kalbos katedros. Pasitarime buvo perskaityti ir apsvarstyti šie pranešimai: „Pietvakarių dzūkų tarmės sangražiniai veiksmažodžiai“ — VVPI docentė E. Mikalauskaitė, „Nauji dzūkų tarmių tyrinėjimų duomenys“ — LKLI vyr. m. b. filol. m. kand. E. Grinaveckienė, „Informacija apie 1960 m. Latvių kalbos ir literatūros instituto dialektologines ekspedicijas“ — filol. m. kand. M. Graudinia, „Iš tariamosios nuosakos formų istorijos“ — VVU vyr. dėst. filol. m. kand. J. Kazlauskas, „Regresyvinė balsių asimiliacija dounininkų tarmėse“ — LKLI j. m. b. B. Rokaitė, „Klaipėdos raj. hidronimika“ — LKLI j. m. b. A. Vanagas, „Kai kurie lietuvių kalbos tarmių fonetinių ypatybių ir jų plotų istorijos klausimai“ — VVPI docentas V. Grinaveckis, „Šakynos tarmės bendrybės su latvių kalba“ — LKLI j. m. b. A. Jonaitytė, „1960 m. surinktos dialektologinės medžiagos apžvalga“ — A. Jonaitytė, D. Gargasaitė, E. Mikalauskaitė, V. Grinaveckis.

Vilniaus Valstybinio pedagoginio instituto dėstytojai ir studentai paminėjo įžymaus lietuvių kalbininko, švietėjo ir pedagogo J. Jablonskio 100 metų gimimo sukaktį. Minėjimas įvyko 1960 m. gruodžio mėn. 30 d.

Apie J. Jablonskio gyvenimą ir veiklą buvo perskaityti 3 pranešimai: „Įžanginis žodis apie J. Jablonskio reikšmę lietuvių kalbai ir literatūrai“ — prof. J. Budzinskis, „J. Jablonskis — žymus lietuvių pedagogas“ — pedag. m. kand. M. Karčiauskienė, „J. Jablonskio nuopelnai vaikų literatūrai“ — vyr. dėst. V. Auryla.

Paskui pažinojusieji J. Jablonskį papasakojo savo prisiminimus apie didįjį kalbininką: prof. M. Račkauskas, pedagogas M. Šikšnys, filol. m. kand. J. Senkus.

Z. Urbanavičiūtė